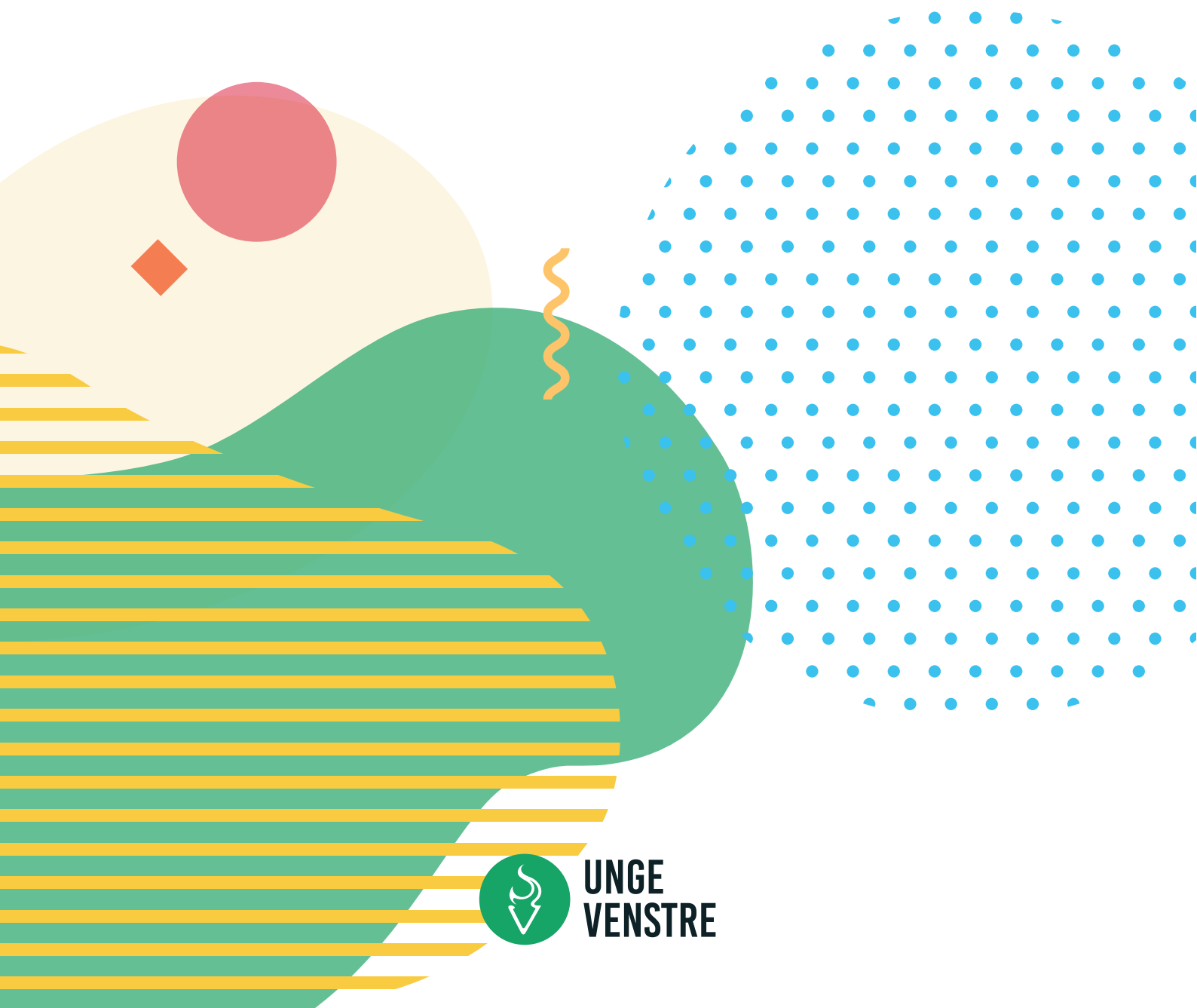

2020–2026

Førsteutkast til

Unge Venstres politiske program

Unge Venstre vil skape frihet for alle.

**UNGE
VENSTRE**

1	Innholdsfortegnelse	
2	Liberalismen	5
3	1 Demokrati og rettsstat	7
4	1.1 Det liberale demokratiet	7
5	1.2 Folkestyret	7
6	1.3 Liberale rettigheter	8
7	1.4 Medier og åndsrett	9
8	1.5 Domstolene og rettsvesenet	9
9	1.6 Straff og soning	10
10	1.7 Politi og beredskap	10
11	2 Kultur og mangfold	11
12	2.1 Likestilling	12
13	2.2 Funksjonsvariasjoner	12
14	2.3 Urfolk og nasjonale minoriteter	13
15	2.4 Kunst og kultur	13
16	2.5 Idrett og friluftsliv	14
17	2.6 Frivillighet	14
18	3 Klima og miljø	16
19	3.1 Energi	16
20	3.1.1 Fornybar energi	16
21	3.1.2 Utfasing av fossilt	17
22	3.1.3 Grønn teknologi	17
23	3.2 Natur og miljø	18
24	3.2.1 Naturvern	18
25	3.2.2 Biologisk mangfold	18
26	3.2.3 Dyrers rettigheter	18
27	3.3 Grønt skatteskifte	19
28	3.4 Internasjonalt klima- og miljøsamarbeid	19
29	3.5 By- og tettstedsutvikling	20
30	3.6 Samferdsel	20
31	3.6.1 Personbiler	20
32	3.6.2 Luftfart	21
33	3.6.3 Kollektivtransport	21
34	3.6.4 Sjøtransport	22

35	4 Skole og utdanning	23
36	4.1 Frihet i skolen	23
37	4.2 Barnehage	24
38	4.3 Grunnskole	24
39	4.4 Studieforberedende	25
40	4.5 Yrkesfag	25
41	4.6 Høyere utdanning	26
42	4.7 Studiekvalitet og studieinnhold	27
43	4.8 Studentvelferd	27
44	5 Næringsliv og økonomi	29
45	5.1 Statens rolle	29
46	5.2 Skatter og avgifter	29
47	5.3 Næring og bedrifter	30
48	5.4 Alkoholpolitikk	30
49	6 Landbruk og sjømat	31
50	6.1 Skatt og tilskudd	31
51	6.2 Et fremtidsrettet landbruk	31
52	6.4 Husdyr	32
53	6.5 Sjømat	32
54	7 Arbeidsliv, sosial og velferd	34
55	7.1 Inkluderende arbeidsliv	34
56	7.2 Fleksibelt og trygt arbeidsliv	34
57	7.3 Utjevne sosiale forskjeller	34
58	7.4 Hjelp utsatte grupper	35
59	7.5 Velferd	35
60	8 Helse	36
61	8.1 Pasient og behandling	37
62	8.2 Helsevesenet	37
63	8.4 Rusomsorg	38
64	8.5 Frihet over egen kropp	39
65	8.6 Psykisk helse	39
66	9 Asyl, innvandring og integrering	40
67	9.1 Retten til asyl	41
68	9.2 Bedre rettigheter til migranter	41

69	9.3 Barn på flukt	42
70	9.4 Arbeidsinnvandring	42
71	9.5 Velfungerende integrering	43
72	10 Internasjonalt	44
73	10.1 Norsk utenrikspolitikk	44
74	10.2 Internasjonale organer	44
75	10.3 Bistand og utvikling	45
76	10.4 Forsvar	46

Kjære leser,

På Unge Venstres landsmøte i 2020 skal vi vedta en ny politisk plattform for organisasjonen. Unge Venstres politikk utformes nå, og vi vil høre din mening!

Nå leser du førsteutkastet til Unge Venstres nye politiske plattform. Programkomiteen ønsker å få inn dine innspill til endringer, forbedringer og ny politikk. Frist for innspill før andreutkastet er satt til 27. juli. Du kan sende inn innspill, enten som privatperson eller gjennom et organ, ved å følge lenken på uv.no/pk.

Vi sender ut andreutkastet til politisk plattform innen 15. august. Andreutkastet vil bli behandlet på Unge Venstres landsmøte. Det er landsmøtet som vedtar det endelige programmet til UV.

Dette utkastet er kortere enn dagens program. Vi har ønsket å redusere lengden til programmet for å tydeligere fremheve Unge Venstres politiske prioriteringer. Kapittelinnstillingen er revidert for at den skal være mer naturlig og forståelig. Det skal være enkelt å finne frem til Unge Venstres politikk når man leser plattformen.

Ettersom vi har gjort mange nye grep setter vi enormt stor pris på innspill, enten de er gjennomgående eller konkrete. Ta gjerne kontakt hvis du lurer på noe eller har spørsmål. Du kan kontakte programkomiteen ved å henvende deg direkte til et medlem eller ved å sende en mail til pk@uv.no.

Innholdet i dette utkastet er ikke nødvendigvis vedtatt enstemmig. Dissenser vil tydeliggjøres i andreutkastet. Vi har valgt å ikke inkludere uenigheter i førsteutkastet da utgaven ikke er endelig.

Vi håper at dere blir glade, engasjerte, inspirerte og litt provoserte av å lese førsteutkastet. Vi trenger en god debatt om hva Unge Venstre skal være, fremme og jobbe for. Med dette vil vi utvikle en retning for organisasjonen vår, og den bidrar dere til å forme ved å delta i programprosessen.

Lykke til!

På vegne av komiteen,

Ane Breivik

Leder av Unge Venstres programkomité 2020

Programkomiteen har bestått av Ane Breivik (leder), Ole Kristian Sandvik, Hanna Lein-Mathisen, Tarjei Svalbjørg, Margit Martinsen, Marika Jenssen og Viljar Sæbbe.

Liberalismen

Unge Venstre er et liberalt ungdomsparti som vil skape frihet for alle. Vi tror på menneskets trang til frihet og evne til å skape. Vårt overordnede mål er å bevege samfunnet i mer liberal retning.

Liberalismens utgangspunkt er hvert enkelt menneskes ukrenkelige frihet og egenart. Alle mennesker er ulike, og retten til å definere meningen med sitt eget liv er universell og ugjenkallelig. Ethvert menneske er et mål i seg selv, og ikke et middel for andres vilje.

Unge Venstre mener et mangfoldig samfunn er et godt samfunn. Mangfold muliggjør kreativitet, toleranse og rom for alle. Mangfold oppstår når mennesker gis frihet og mulighet til å skape et bedre liv for seg selv og hverandre.

Alle har et ansvar for sine medmennesker, for fremtidige generasjoner og for de andre vi deler jorden med. Denne bevisstheten legger føringer på hvordan samfunnet skal bygges opp og bevares. Det finnes ingen rett til å krenke andres rett, og heller ingen frihet til å begrense andres frihet.

Unge Venstre styrer ikke mot utopier eller endelige definerte idealsamfunn. I det liberale demokratiet har borgeren makt over eget liv og kan forme sin egen fremtid sammen med sine medborgere. Samtidig skal vi ta vare på naturen og de som faller utenfor.

Vi kjemper for frihet for alle.

Frihet for alle handler om frihet for den enkelte. Det innebærer frihet til å velge, men handler også om frihet fra at andre bryter dine rettigheter. Derfor er vi opptatt av å verne om menneskerettighetene og ytringsfriheten, beskytte individet fra tvang og overgrep, og begrense overvåkingen i samfunnet.

Frihet for alle handler om frihet for de som trenger det mest. Verden er urettferdig, og i møte med grøv urettferdighet vektlegger vi raushet, solidaritet og medmenneskelighet. Unge Venstre vil ta imot flere flyktninger, sikre bedre rusomsorg og bekjempe barnefattigdom. Alle mennesker fortjener verdighet, omsorg og frihet.

Frihet for alle handler om frihet for fremtidige generasjoner. Valgene vi tar i dag kommer til å påvirke menneskene som lever i fremtiden. Derfor ønsker vi oss et Norge som går i en grønn retning med en sterk klima- og miljøpolitikk, tuftet på internasjonalt samarbeid. Vi jobber for en bærekraftig velferdsstat og satsing på nye, grønne næringer.

159 Samfunnet vil alltid være i forandring, og Unge Venstre vil alltid se med kritiske øyne på
160 det bestående. Fremskritt er alltid mulig, og alltid verdt å etterstrebe. Unge Venstre vil
161 kjempe frem morgendagens samfunn. Vi kjemper mot autoritære krefter,
162 isolasjonisme og urettferdighet. For frihet, for demokrati, for fremtiden.

1 Demokrati og rettsstat

Demokratiet er de politiske spillereglene som gjør det mulig å forandre samfunnet uten bruk av vold. Demokratiet skal kontrollere maktutøvelse og sikre borgerne mot at makt misbrukes. Ikke minst skal demokratiet gi borgerne reell mulighet til å delta i politiske prosesser.

Det liberale demokratiet bygger på en sterk rettsstat. Rettsstaten skal sikre likhet for loven, rettsvern for alle og frihet og rettigheter til den enkelte. Individet bør i størst mulig grad få ta sine egne valg, og straff skal bare anvendes når tungtveiende grunner taler for det. Rettsvesenet må ha klare kontrollorganer og mekanismer for å sikre at urett aldri begås i rettens navn.

1.1 Folkestyret

Et levende folkestyre utgjør fundamentet for et liberalt demokrati. Det må være nærhet mellom folk og folkevalgte. Individet bør bestemme mest mulig over eget liv og avgjørelser skal tas så nærme borgeren som mulig.

Unge Venstre vil utvide demokratiet til å omfatte flere grupper. Vi vil gi velgerne mer makt over stemmeseddelen og sikre at hver stemme teller likt.

Unge Venstre:

- Vil innføre republikk i Norge
- Ønsker 16-årig stemmerett og valgbarhet ved alle valg i Norge
- Vil ha to forvaltningsnivå i Norge: stat og kommune
- Vil gjennomføre en storstilt kommunereform
- Vil myke opp generalistprinsippet og la kommuner håndtere forskjellige oppgaver avhengig av størrelse
- Ønsker å opprette et nasjonalt ungdomsråd
- Mener at alle stemmer ved valg skal veie like mye. Arealtillegget og styringstillegget må fjernes slik at alle stemmer teller likt
- Ønsker å redusere antall valgkretser etter dagens fylkesgrenser
- Ønsker å senke sperregrensen til tre prosent

1.2 En sekulær og åpen stat

Offentlighet sikrer åpenhet og innsyn i hvordan makt blir utøvd. Unge Venstre vil ha en sekulær stat tuftet på transparens og åpenhet. Alle trossamfunn skal ha like vilkår, og staten skal være uten spesielle bånd til enkeltreligioner. Reglene som gjelder forvaltningen skal også gjelde Stortinget, og det må stilles høye krav for å hemmeligholde informasjon fra folket.

Unge Venstre:

- Vil fullføre skillet mellom stat og kirke ved å fjerne referansene til Den norske kirke og kristendom fra Grunnloven
- Vil likestille støtten mellom religiøse samfunn og organisasjonsstøtten og heller knytte det til antall medlemmer. Kirker og andre historiske bygg kan fortsatt gis særskilt støtte på bakgrunn av å være kulturminner
- Vil stille like strenge krav til trossamfunn som til andre organisasjoner som mottar offentlig støtte
- Mener at det ikke skal være mulig å melde noen andre enn seg selv inn i en religiøs organisasjon. Aldersgrensen for å melde seg inn i en religiøs organisasjon bør være 13 år.
- Vil gjøre formålsparagrafene i offentlige institusjoner livssynsnøytrale
- Mener at det ikke burde innføres forbud mot religiøse plagg. Unntaket er arbeidsgivere, som innenfor rimelighetens grenser må kunne sette egne regler for arbeidsklær eller uniform
- Vil at det skal stilles strengere krav til at offentlige instanser deler informasjon med omverdenen og mediene
- Vil innføre lobbyregister på Stortinget som er tilgjengelig for hele befolkningen
- Vil endre på reglene for personvalg til Stortinget så hver enkelt velger får mer innflytelse over Stortingets sammensetning

1.3 Liberale rettigheter

Unge Venstre verner om institusjonene som utgjør grunnlaget for den frie offentligheten. Presse- og ytringsfriheten må stå sterkt. Trygghet skal ikke utvanne menneskerettighetene til norske borgere. Tvert imot, så er enkelte rettigheter et premiss for trygghet i samfunnet.

Unge Venstre:

- Vil holde lovmessige begrensninger på offentlige ytringer på et minimum. Enhver offentlig ytring bør tillates såfremt den ikke oppfordrer til vold
- Vil tillate politisk reklame på TV
- Vil sikre et sterkt diskrimineringsvern
- Ønsker å begrense overvåkingen i samfunnet og motstå alle forsøk på masselagring av digital persondata eller metadata
- Vil innføre en avgift for kameraovervåking

- 237 • Ønsker å stille strengere krav til at private og offentlige aktører ivaretar
- 238 personvernet
- 239 • Vil gi alle innbyggere gratis tilgang til plikt- og rettighetsinformasjon
- 240 • Vil fjerne lov om helligdagsfred
- 241 • Vil oppheve sexkjøpsloven og hallikparagrafen
- 242 • Vil avvise alle former for tiggeforbud
- 243 • Vil legalisere og regulere alle rusmidler
- 244

1.4 Medier og åndsrett

246 Liberale samfunn trenger en uavhengig og velfungerende presse som kan ettergå
 247 maktpersoner, rette søkelyset mot samfunnsproblemer og skape arenaer for debatt.
 248 Unge Venstre kjemper for et fritt internett, og vil tenke nytt rundt digital åndsrett.

Unge Venstre vil:

- 251 • Ønsker et fritt internett og vil beskytte nettnøytraliteten
- 252 • Vil sikre et bredt mediemangfold lokalt, regionalt og nasjonalt
- 253 • Vil utarbeide en åndsverklov som lettere kan forstås av enkeltpersoner og
- 254 skapere og som i større grad er tilpasset det digitale samfunnet
- 255 • Mener at det må være et tak på hvor mye pressestøtte hver avis kan motta.
- 256 Sterk konsentrasjon av medieeierskap må unngås
- 257 • Mener at der det offentlige er medeier i et mediekonsern skal de sikres full
- 258 redaksjonell frihet
- 259 • Vil fjerne de siste restene av den digitale, offentlige sensuren. Alle importforbud
- 260 av filmer til Norge må oppheves. Ordningen med å gi filmer aldersgrense kan
- 261 overtas av bransjen selv
- 262

1.5 Domstolene og rettsvesenet

264 Rettsvesenet sikrer menneskers grunnleggende friheter og rettigheter, men mangler
 265 tilstrekkelige ressurser. Unge Venstre vil sikre borgeres trygghet basert på rettsstaten.
 266 Domstolene skal være uavhengige, upartiske og effektive.

Unge Venstre:

- 269 ○ A: Vil ha rimelige foreldelsesfrister for alle forbrytelser
- 270 ○ B: Vil at det ikke skal være foreldelsesfrister for alvorlige forbrytelser
- 271 • Vil opprettholde dagens ordning med en meddomsrett. Meddomsretten skal
- 272 være satt sammen av fem fagdommere og fire lekdommere.
- 273 • Ønsker å sikre grunnleggende opplæring til lekdommere
- 274 • Vil flytte kompetansen for utnevning av dommere fra regjeringen til et
- 275 uavhengig organ, hvor representanter fra regjeringen ikke har flertall
- 276 • Ønsker å utvide og styrke ordningen med fri rettshjelp ved å justere opp
- 277 inntektskravet og inkludere flere saksområder
- 278 • Vil bevilge mer penger til domstoladministrasjonen

- 279 • Vil stille krav til at alle avhør, rettsforhandlinger og vitneutsagn dokumenteres
- 280 med lyd- og videoopptak
- 281 • Vil tilrettelegge for videooverføring av vitneforklaringer
- 282 • Vil etterfølge domstolutvalgets utredning og redusere antall tingretter
- 283 • Vil gjøre «jurist» til en beskyttet tittel forbeholdt de som har mastergrad i
- 284 rettsvitenskap
- 285 • Vil utvide retten til å gi rettsråd og representasjon under rettergang.
- 286 Advokatmonopolet må fjernes, og hvem som helst må kunne opptre for
- 287 domstolene som fullmektig eller representere andre personer
- 288

289 **1.6 Straff og soning**

290 Straff skal benyttes av rehabiliterende og preventive hensyn. Rettferdig gjengjeldelse
 291 er aldri mulig, og derfor kan hevn heller ikke legitimere straff. Unge Venstre vil ha gode
 292 soningsforhold og et lavt straffenivå.

293

294 **Unge Venstre:**

- 295 • Vil sammenstille kriminell lavalder og stemmerettsalder
- 296 • Vil fjerne minstestraffer, og i større grad la domstolene foreta
- 297 straffeberegningen
- 298 • Ønsker at alternative straffereaksjoner som fotlenke, hjemmesoning,
- 299 samfunnsstraff og narkotikaprogram med domstolskontroll i større grad skal
- 300 brukes der det er mulig
- 301 • Vil sikre bedre praktisk støtte ved løslatelse for å hindre tilbakefall
- 302 • Ønsker å stille strengere vilkår for bruk av varetektsfengsling, enecelle og
- 303 glattcelle. Bruken skal begrenses til et minimum
- 304 • Vil stoppe langvarig isolasjon i fengsler
- 305 • Vil gi innsatte en meningsfull fengselstilværelse ved å sikre tilgang på
- 306 skolegang, utdanningsrelevant arbeid og rekreasjonelle aktiviteter
- 307 • Ønsker å bedre helsehjelpen til innsatte. Rusavhengige innsatte må sikres en
- 308 forsvarlig behandling, og det må være et sterkere tverrfaglig samarbeid
- 309 mellom helsevesenet, psykologtjenesten og fengselsvesenet. Ettervernet skal
- 310 styrkes for innsatte

1.7 Politi og beredskap

Et velfungerende politi er viktig for å redusere kriminaliteten i samfunnet. For å sikre god beredskap ved alvorlige hendelser er det viktig med kort utrykningstid og god kommunikasjon mellom nødetatene. Samtidig skal tvang aldri benyttes med mindre det er strengt nødvendig, og det beste virkemiddelet for å bekjempe kriminalitet vil alltid være forebygging.

Unge Venstre:

- Vil avvise generell bevæpning av politiet, men tillate for punktbevæpning i spesielle tilfeller
- Ønsker å gå vekk fra målet om to politifolk per 1000 innbyggere, og ansette flere med ulik kompetanse i politiet
- Vil tilby en mer variert politiutdanning. Politiutdanningen bør deles inn i flere underordnede kategorier, blant annet ved en operativ linje og en etterforskningslinje
- Vil stille strenge krav til politiets bruk av inngripende etterforskningsmetoder
- Vil stille seg skeptisk til samtykkebasert DNA-testing og rustesting
- Vil styrke det tverrfaglige samarbeidet mellom politiet og andre nødetater for å sikre bedre beredskap ved nødstilfeller

2 Kultur og mangfold

Et liberalt samfunn er et likestilt samfunn. Frihet for alle betyr også frihet til å være den vi er. Alle skal kunne lykkes i livet uavhengig av økonomiske forutsetninger, religion, etnisitet, funksjon, kjønn og seksualitet. Ingen skal bli utsatt for diskriminering på bakgrunn av hvem de er, hvor de kommer fra eller hvem de elsker.

2.1 Likestilling

Mennesker lever ulike liv, og vet best selv hvordan disse skal organiseres. Unge Venstre jobber for et samfunn med plass til alle. Ulike kjønnsidentiteter må anerkjennes, og alle familiekonstellasjoner skal aksepteres og behandles likt.

Unge Venstre:

- Vil fjerne kjønn som juridisk kategori
- Ønsker at Norge skal innføre et tredje kjønn i offentlige dokumenter så lenge staten krever at man må oppgi kjønnsidentitet i offentlige dokumenter
- Er i prinsippet mot kjønnskvoltering. Unntak kan gjøres i enkelte tilfeller
- Ønsker kjønnsnøytrale toaletter på alle skoler og offentlige institusjoner
- Vil øke kompetansen om LHBT-spørsmål blant offentlig ansatte som lærere, helsearbeidere og barnevernsansatte
- Vil endre ekteskapsloven slik at man skal kunne gifte seg med mer enn en person
- Vil at helsepersonell skal ha kompetanse om kjønn og seksualitet. Pasienter som bryter normene for kjønn og seksualitet skal ikke føle seg krenket i møtet med helsetjenesten

2.2 Funksjonsvariasjoner

Mennesker med nedsatt funksjonsevne eller kroniske sykdommer skal kunne delta i samfunnet på lik linje med alle andre. Unge med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer må få gode vilkår slik at de kan fullføre videregående skole, delta på fritidsaktiviteter og møte jevnaldrende.

Unge Venstre:

- Vil at nybygg og kollektivtransport skal være tilrettelagt for alle, uavhengig av funksjonsevne
- Vil arbeide for at kommunene sikrer at alle som har rett til BPA, inkludert de med et mindre assistansebehov, får tilstrekkelig antall assistansetimer til å leve selvstendige liv og delta i samfunnet
- Vil at alt læringsmaterieell i grunnskolen og på videregående skal være tilgjengelig som lydbøker for alle
- Vil at alle elever skal få tilbud om undervisning under opphold på sykehus eller i rehabilitering

- Vil styrke retten til tegnspråkopplæring for hørselshemmede og deres familie

2.3 Urfolk og nasjonale minoriteter

I Norge har vi en urbefolkning og fem nasjonale minoriteter. Urfolk og nasjonale minoriteter har sin egen kultur og ofte sitt eget språk. Det er viktig at vi tar vare på det kulturelle mangfoldet i Norge og styrker de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkenes posisjon i samfunnet.

Unge Venstre:

- Vil styrke samisk språk i barnehage, skole og høyere utdanning
- Vil sikre at alle med samisk bakgrunn lærer om eget språk og kultur i skolen.
- Vil gi flere mulighet til å ta samisk som språk- og valgfag i ungdomsskolen og videregående skole
- Vil sikre samers rett å bruke land- og kystområder hvor samer tradisjonelt har drevet reindrift, og veie det tungt i interessekonflikter
- Ønsker tilrettelegging for samarbeid på tvers av landegrenser i samiske landområder.
- Vil fase inn flerspråklig skilting i samiske og kvenske områder og utvikle flere læremidler til opplæringen i disse språkene

2.4 Kunst og kultur

Kultur er en viktig bærebjelke i ethvert liberalt samfunn. Kulturen fremmer ytringsfrihet, livskvalitet og menneskelig vekst. Offentlig støtte og tilrettelegging for kultur er derfor en viktig investering i det liberale demokratiet.

Unge Venstre:

- Vil sikre kulturlivet gjennom omreisende og faste offentlige institusjoner og tilbud, slik som museer, konsertlokaler og atelier
- Vil stille høyere krav til utdanningsinstitusjonene til undervisning- og analysearbeid i forbindelse med Den kulturelle skolesekken
- Vil stille krav om at offentlig støttede kulturinstitusjoner opererer med standardkontrakter som sikrer kunstnere og frilansere lønn for arbeidet som legges ned i produksjon av innhold
- Vil gi større rom for gatekunsten i den allmenne kulturelle satsningen.
- Vil opprette en scenestøtteordning for næringslivet
- Vil motarbeide akademisering av kunst- og kulturstudier
- Vil fjerne fastprisen på bøker
- Vil avvikle norsk tippings hasardmonopol og innføre lisensmodell på hasardspill. Deler av overskuddet skal gå til frivillighet, kultur og idrett

- Mener at private eiere av kulturminner og utøvere av immateriell kulturarv bør få støtte gjennom kulturminnefondet. Utgifter i forbindelse med arkeologiske funn skal kompenseres.
- Vil at biblioteker skal satse sterkere på e-bøker og låne ut e-bøkene nasjonalt via nettet. Det samme bør helst gjelde andre digitale produkter.
- Mener at bibliotekene bør digitalisere det de har av ikke-digitalt materiale som kan digitaliseres
- Vil ha søndagsåpne biblioteker, utvide åpningstidene og være positive til meråpent-løsninger

2.5 Idrett og friluftsliv

Fysisk aktivitet fremmer mosjon, folkehelse, mestring og glede. Alle skal ha mulighet til å være fysisk aktive. Unge Venstre vil tilrettelegge for et bredt, mangfoldig og tilgjengelig idretts- og friluftsliv.

Unge Venstre:

- Vil stimulere til god medvirkning og behovskartlegging i utformingen av aktivitetsflater og planer for idrett og fysisk aktivitet
- Vil stimulere til økt satsing på aktivitetsparker, aktivitetshus og nærmiljøanlegg for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet
- Mener idrett som ikke er medlem i Norges Idrettsforbund (NIF) skal likestilles medlemmer av NIF. Det gjelder også for sjakk og e-sport.
- Mener det bør utvikles et idrettsstipend for at toppidrettsutøvere i smale idretter får utøve idretten sin på toppnivå etter modell fra Statens kunstnerstipend
- Vil sikre allemannsretten og prinsippet om at ferdsel i utmark skal være tilgjengelig og gratis
- Ønsker å øke støtten til organisasjoner som driver med dele- og utlånsordninger av hytter, frilufts- og idrettsutstyr
- Vil utvide aldersgrensen for gratis innlandsfiske til 18 år
- Vil støtte miljøvennlige alternativer til gummigranulat i kunstgress ved utbygging av utendørs idretts- og aktivitetsanlegg
- Vil løfte gaming-kulturen for å få en norsk spillbransje som hevder seg internasjonalt

2.6 Frivillighet

Frivilligheten er sivilsamfunnets lim. Staten må sørge for at det lett og ubyråkratisk å engasjere seg. Unge Venstre vil særlig styrke barn og unges mulighet til å drive med frivillighet og organisasjonsarbeid.

Unge Venstre:

- Vil styrke Frifond-ordningen for barne- og ungdomsorganisasjoner og egenorganisert frivillig aktivitet

- 453 • Vil gi frivillige organisasjoner full momskompensasjon. Frivillige organisasjoner
- 454 bør behandles likt som bedrifter
- 455 • Mener at gaver gitt til frivillige organisasjoner ikke skal være skattepliktige
- 456 • Vil legge til rette for at offentlige lokaler stilles gratis til disposisjon til barn og
- 457 unge når de ellers ikke er i bruk, og avbyråkratisere låneprosessen
- 458 • Sikre grunnfinansiering i kommunebudsjettene til fritidsklubber

3 Klima og miljø

Menneskeskapte klimaendringer og tap av natur og arts mangfold er vår tids største krise, med konsekvenser både lokalt og globalt.

Klimaet kan reddes, men det gjør vi ikke ved å avvise fremskritt innen teknologi, handel og internasjonalt samarbeid. Tvert imot, så er det nettopp gjennom ny teknologi og smarte løsninger at vi kan skape verdier og arbeidsplasser samtidig som vi reduserer klimagassutslippene våre og tar vare på naturen vår.

Unge Venstre vil føre en offensiv klimapolitikk, tuftet på grønn vekst og internasjonalt samarbeid på miljøets premisser. Norge skal følge opp ambisiøse klimamål og jobbe for at resten av verdens land når sine.

3.1 Energi

Verdens energibehov øker. Energi skaper velstand, vekst og økonomisk utvikling. Samtidig må vi redusere globale utslipp i tråd med 1,5-gradersmålet. Det krever en enorm omstilling fra fossilt til grønn energi.

3.1.1 Fornybar energi

Norge har gode forutsetninger for å innta en lederrolle innen grønn omstilling internasjonalt. Unge Venstre vil føre en energipolitikk som tar Norge fra en oljenasjon til verdens første helelektriske og fornybare samfunn. Med mer fornybar utbygging kan Norge hjelpe Europa i den grønne omstillingen kontinentet trenger.

Unge Venstre:

- Vil bygge flere mellomlandskabler for å sikre fleksibilitet og forsyningssikkerhet i energimarkedet
- Jobber for at Norge blir tettere integrert i det europeiske energimarkedet
- Vil endre skatteregimet for vannkraft slik at det blir mer lønnsomt å foreta investeringer og oppgraderinger i eksisterende vannkraftverk
- Vil tillate for utvidelser av eksisterende vannkraftverk, men mener at uberørt natur må bevares. Unge Venstre vil derfor ikke tillate bygging av nye vannkraftverk
- Vil utvikle en modell for beskatning av vindkraftverk som samtidig sikrer at vindkraft er lønnsomt
- Vil tilrettelegge for utbygging av mer landbasert vindkraft, blant annet ved en raskere behandling av vindkraftsøknader. I spørsmål om utbygging av vindkraft må bevaring av uberørt natur veie tungt
- Sier nei til lokal vetorett i energispørsmål
- Vil at Norge skal ta en ledende rolle i utviklingen av fornybar energi til havs, som havvind, bølgekraft, tidevannskraft og flytende solenergi

3.1.2 Utfasing av fossilt

Verden har allerede funnet mer olje og gass enn vi kan forbrenne om vi skal nå klimamålene våre. Tiden for leting etter mer petroleum er forbi. Unge Venstre vil fase ut bruk av olje, kull og gass så raskt som mulig. Vi må permanent verne sårbare områder, ikke satse på nye områder.

Unge Venstre:

- Vil permanent verne sårbare områder mot olje- og gassutvinning, inkludert Lofoten, Vesterålen, Senja, Trænarevet, Barentshavet, Svalbard, Jan Mayen, Skagerak, Mørefeltene, Jærkysten, kystnære områder av Troms og Finnmark, samt i og ved iskanten og polarfronten
- Vil stanse all ny oljeleting. Det bør verken holdes flere konsesjonsrunder på norsk sokkel eller åpnes for ny leting ved tildeling i forhåndstildelte områder (TFO)
- Ber regjeringen levere en konkret handlingsplan for utfasing av olje og gass, og at de følger den opp
- Krever elektrifisering av gjenværende oljefelt på norsk sokkel. Havvind bør benyttes der det er mulig. Utgiftene for elektrifisering skal dekkes av oljeselskapene selv
- Vil fjerne alle skattefordeler for olje- og gassindustrien. Leterefusjonsordningen og friinntekten for norsk olje- og gassproduksjon skal fjernes
- Vil satse på omstilling av kompetansen i olje- og gassindustrien til andre næringer
- Vil elektrifisere Svalbard innen 2030

3.1.3 Grønn teknologi

Norge må satse på nye, grønne næringer og energiutvikling for å omstille seg for fremtiden. Unge Venstre er optimistisk til ny teknologi og ser på utvikling av nye metoder for karbonfangst, kjernekraft og nullutslippsteknologi som en viktig del av den globale klimaløsningen.

Unge Venstre:

- Stiller seg positiv til kjernekraft globalt, men mener at den høye prisen gjør at det ikke er hensiktsmessig å bygge ut anlegg i Norge
- Jobber for norsk deltagelse i internasjonal forskning og samarbeid innen kjerneteknologi
- Vil at Norge skal bidra til å sikre trygg håndtering og langsiktig lagring av radioaktivt avfall
- Vil hurtig bygge ut flere fullskala anlegg for karbonfangst (CCS) i Norge
- Vil videreutvikle og kommersialisere CCS-teknologien, og støtte private aktører i satsing på innovativ CCS-teknologi
- Vil satse på utvikling av hydrogenteknologi og bærekraftig biodrivstoff

3.2 Natur og miljø

Naturen ruster oss mot de katastrofale konsekvensene av klimaendringene, og er et viktig hjem for de millionene av arter vi deler jorden med. Ikke minst har naturen verdi i seg selv og for de som ennå ikke er født.

3.2.1 Naturvern

Unge Venstre vil bevare biologisk mangfold og uberørte naturområder for fremtidige generasjoner. Norge skal ha en nullvisjon for tap av naturmangfold.

Unge Venstre:

- Vil verne et representativt utvalg av norsk natur, både på land og til havs
- Vil forby all dumping av gruveavfall i norske fjorder, og tilrettelegge for at dette kan brukes i sirkulærøkonomien
- Vil innføre en avgift på dumping av gruveavfall
- Vil opprettholde og verne mer matjord, myr og viktige områder for det biologiske mangfoldet
- Vil plante flere trær og tilrettelegge for en bedre forvaltning av eksisterende skog
- Vil verne større havområder og øke støtten til tiltak rettet mot plastforurensing
- Vil forby blyhagl

3.2.2 Biologisk mangfold

Planter og dyr utrykkes i et urovekkende tempo. Unge Venstre vil ta vare på det biologiske mangfoldet, spesielt truede arter og rovdyr.

Unge Venstre:

- Vil øke bestandene av de fire store rovdynene
- Vil forby hiuttak
- Vil legge ned dagens ordning med rovviltneemnder og opprette en rådgivende nasjonal rovviltneemnd bestående av fagfolk, som biologer og jurister
- Vil sørge for bedre kartlegging av norsk natur og truede arter
- Vil hindre nye, fremmede arter fra å etablere seg i Norge og lage handlingsplaner for å bekjempe de mest skadelige artene

3.2.3 Dyrs rettigheter

Alle skapninger skal behandles med verdighet. Derfor må dyrehold reguleres strengere. Unge Venstre mener at alle dyr har egenverdi, og fortjener å leve på en måte som ivaretar deres naturlige behov.

Unge Venstre:

- Vil grunnlovsfeste dyrs egenverdi

- 584 • Vil legge ned pelsdyrnæringen så fort som mulig og jobbe for et forbud mot
- 585 import av pels
- 586 • Vil ha dyrepoliti over hele landet, og flytte Mattilsynets oppfølging av dyrevelferd
- 587 til en egen instans i politiet
- 588 • Vil forby avl og import av dyr som er avlet frem med egenskaper som hindrer
- 589 god livskvalitet, og hindre avl som fører til overpopulasjon
- 590 • Vil fjerne dagens forbud mot enkelte hunderaser
- 591 • Vil forby bruk av dyr i sirkus.
- 592 • Vil stille strenge krav til dyrevelferd i dyreparker og akvarier, samt forby grov
- 593 utnyttelse av dyr til konkurranser.
- 594 • Vil jobbe for et internasjonalt forbud mot handel av levende ville dyr
- 595 • Vil forby hobbyhold av amfibier og reptiler
- 596 • Vil innføre obligatorisk ID-merking av katter
- 597 • Vil forby selfangst og innføre forbud mot plukkfangst av sel i tråd med
- 598 Fiskeridirektoratets råd
- 599

600 **3.3 Grønt skatteskifte**

601 Sterke økonomiske virkemidler må ligge til grunn for den grønne omstillingen. Det skal

602 koste å forurense og lønne seg å velge miljøvennlig, både for industri og forbrukere.

603

604 **Unge Venstre:**

- 605 • Vil øke den flate CO₂-avgiften til minimum 1500 kroner per tonn CO₂-
- 606 ekvivalenter og sørge for at den gjelder alle sektorer. CO₂-avgiften må økes
- 607 årlig
- 608 • Vil arbeide sammen med EU for å øke levetiden på flest mulig varer, blant annet
- 609 gjennom en styrking av reklamasjonsretten
- 610 • Vil at staten gjennom sine eierskap skal kreve at bedrifter jobber for å oppnå
- 611 målene i Parisavtalen
- 612 • Vil stille klimakrav til bedrifter som mottar offentlig støtte
- 613 • Vil utrede med mål om å innføre KAF (karbonavgift til fordeling)
- 614 • Vil innføre sektorvise klimabudsjetter som en del av statsbudsjettet
- 615 • Vil innføre en CO₂-toll på varer importert fra land som ikke stiller strenge
- 616 klimakrav til industrien
- 617 • Vil øke avgiftene på mineralolje, gass, HFK- og PFK-gasser og tungolje
- 618

619 **3.4 Internasjonalt klima- og miljøsamarbeid**

620 Klimagassutslipp kjenner ingen landegrenser. Alle verdens land må samarbeide om vi

621 skal ha forutsetninger til å nå klimamålene våre og bevare det biologiske mangfoldet

622 på jorden. De velstående landene har historisk sett forurenset mest, og bærer et særlig

623 ansvar for å kutte utslipp. Unge Venstre vil tilrettelegge for mer forpliktende samarbeid

624 innenfor internasjonal klima- og miljøpolitikk.

625

Unge Venstre:

- Vil trekke Statens pensjonsfond utland ut av alle investeringer i fossil energi og investeringer som fører til tap av regnskog
- Vil jobbe for en juridisk forpliktende internasjonal klimaavtale. Det bør innføres sanksjoner for land som ikke når klimamålene sine
- Vil samarbeide tett med EU for en grønnere europeisk energi- og klimapolitikk
- Vil utvikle et mer velfungerende europeisk kvotehandelssystem (ETS). Antallet klimakvoter må reduseres drastisk og flere sektorer må innlemmes i markedet
- Vil tilrettelegge for at privatpersoner kan kjøpe enkeltkvoter fra ETS
- Vil arbeide for at internasjonal luft- og sjøtrafikk inkluderes i nasjonale og internasjonale klimaregnskap

3.5 By- og tettstedsutvikling

Norske byer og tettsteder skal utvikles med hensyn til at bilen ikke skal være nødvendig i hverdagen. Unge Venstre vil ha en grønn og bærekraftig stedsutvikling som tilrettelegger for myke trafikanter.

Unge Venstre:

- Vil satse på oppussing av gamle bygg til ny bruk som alternativ til å rive eller bygge nytt
- Vil gi kommunene mulighet til å innføre ren luft-soner der det stilles krav til kjøretøyenes utslipp
- Vil jobbe for bilfrie sentrum i byene
- Vil satse på utbygging av sykkelfelt, gangstier og kollektivtransport fremfor økt biltrafikk
- Vil stimulere til at flere byer innfører bysykkelordninger og tilgjengelig reparasjonsverktøy til sykler
- Vil at staten skal stille strengere føringer for bærekraftig arealplanlegging
- Vil at alle nye offentlige bygg bør være passiv- eller plusshus

3.6 Samferdsel

Unge Venstre mener at alle skal ha mulighetene til å bevege seg fritt og bosette seg hvor de vil. Da er gode og tilpassede transportløsninger over hele landet en viktig del av det å sørge for mest mulig frihet i den enkeltes liv. Vi ønsker et samfunn der mennesker reiser mer, ikke mindre. Samtidig må hele samferdselssektoren nå målet om nullutslipp innen 2050.

3.6.1 Personbiler

Tiden for store, statlig finansierte veiutbygginger er over. Å utfase fossilbiler er både essensielt for å redusere klimautslipp og viktig for luftkvaliteten i byene. Unge Venstre vil bytte ut den fossile bilparken med nullutslippsløsninger.

Unge Venstre:

- Krever at midler til veiutbygging skal gå til å tilrettelegge for bedre byutvikling, effektivisering av veier og bedring av trafikksikkerheten
- Vil forby nybilsalg av bensin- og dieserbiler innen 2025. Hybridbiler skal kunne selges inntil 2030
- Vil videreføre elbilfordelene ved bruk. Elbilfordelene ved nysalg bør avvikles innen 2025
- Vil innføre avgiftsfritak for hydrogenbiler etter modell fra elbilfordelene
- Vil intensivere utbyggingen av ladestasjoner for elbiler og hydrogenstasjoner i hele landet
- Ønsker at det skal være krav om at bensinstasjoner også skal tilby ladestasjoner for elbiler og hydrogenbiler.
- Vil liberalisere taxilovgivning og fjerne løyvesystemet. Pliktkjøring og andre nødvendige oppgaver legges under forvaltningsnivået som har ansvar for kollektivtransport
- Mener bompenger er et godt virkemiddel for å begrense trafikk og finansiere lokale veiprosjekter
- Vil på sikt erstatte bompenger med veipricing, gitt at personvernet ivaretas
- Vil øke bensin- og dieselavgiften

3.6.2 Luftfart

Flytrafikken har lenge vært en av det mest forurensende måtene å reise på. For å løse dette problemet er vi nødt til å fly mindre, bruke smartere drivstoff og utvikle et marked for utslippsfrie fly.

Unge Venstre:

- Ønsker å innføre flyruter med nullutslippsteknologi på kortbanenettet så fort som mulig.
- Sier nei til tredje rullebane på Oslo Lufthavn Gardermoen
- Vil stille strengere krav om innblanding av avansert biodrivstoff i lufttransporten
- Vil øke CO₂-avgiften i luftfart til 1500 kroner per tonn og tredoble flypassasjeravgiften for flyvninger ut av EØS
- Vil gjøre flypassasjeravgiften om til en flyseteavgift som også avgiftslegger tomme flyseter

3.6.3 Kollektivtransport

Kollektivtransport skal alltid være den raskeste, billigste og mest miljøvennlige måten å reise på. Unge Venstre vil gjøre det enkelt og billig å velge kollektivt over hele landet.

Unge Venstre:

- Vil ha et lovverk som tillater og legger til rette for autonome og selvkjørende transportmidler
- Vil styrke kollektivtilbudet og senke billettprisene over hele landet
- Vil åpne for konkurranse på flere jernbanestrekninger
- Vil at staten skal selge seg ned i VY
- Vil konkurranseutsette alle former for kollektivtransport
- Vil gjøre alle jernbanestrekninger utslippsfrie innen 2030
- Vil utvikle høyhastighetstog mellom de store byene i Norge
- Vil bygge Nord-Norgebanen
- Vil satse på europeisk togsamarbeid ved å bygge høyhastighetstog og nattog til Europa
- Vil gjøre tog til det mest attraktive og billigste tilbudet innenfor transport på lengre distanser

3.6.4 Sjøtransport

Med en lang kyst og store havområder, blir det naturlig for Norge ta en ledende rolle i arbeidet med å gjøre ferdsel på sjøen utslippsfritt. Derfor må vi legge til rette for teknologisk utvikling og elektrifisering av sjøtransport.

Unge Venstre:

- Vil bygge ut mer landstrøm til cruiseskip
- Vil stille krav til bruk av landstrøm for cruiseskip ved alle norske havner
- Vil endre havneloven så kommuner får mulighet til å begrense antall cruiseturister
- Vil stille krav om at alle større sjøfartøy, inkludert ferger og hurtigbåter, skal være utslippsfrie
- Vil innføre elbåtfordeler for fritidsbåter etter modell fra elbilfordelene.

4 Skole og utdanning

Utdanning er en forutsetning for frihet. Utdanning kan utjevne sosiale forskjeller og gir en generasjon redskapene til å løse de mange krisene vi står overfor.

For at utdanningssystemet skal komme alle til gode er det viktig at ingen blir utelatt. Ingen mennesker er like, og vi trenger et system som tar hensyn til forskjellene oss imellom. Rettferdighet er ikke å behandle alle på samme måte, men å gi alle like muligheter til å lykkes.

Vi trenger et system som gir mer frihet til alle. Lærere må få mer tid til undervisning og oppfølging av elever. Elever og studenter må få påvirke sin egen hverdag. Behovene vil aldri være like, og løsningene må alltid være tilpasset hvert enkelt individ.

4.1 Frihet i skolen

Unge Venstre ønsker en skole som gir elevene mer makt og innflytelse over egen hverdag. Elever bør få påvirke undervisningsmetoder, vurderingsformer og valgfag.

Unge Venstre:

- Vil avskaffe deltakelse i religiøse seremonier i regi av den offentlige skolen
- Vil fjerne K-en i KRLE-faget og sidestille kristendommen i undervisningen sammen med andre religioner
- Vil at karakterer på vitnemålet skal vektlegges etter timetall
- Vil at skoler skal kunne tilby nivådelt undervisning i enkeltfag
- Vil tilby flere forseringsmuligheter for elever på alle skoletrinn
- Vil tillate eiere å ta ut profitt fra friskoler
- Mener at alle elever i ungdomsskolen og videregående skole skal ha rett til 20 dager som ikke føres på vitnemålet, for å f.eks. legge til rette for politisk engasjement.
 - A: Vil fjerne den nasjonale fraværsgrensen, men jobbe for å gjøre den mer fleksibel så lenge den eksisterer
 - B: Vil bevare fraværsgrensen, men jobbe for å gjøre den mer fleksibel
- Vil gi skolehelsetjenesten muligheten til å dokumentere fravær for elevene så lenge fraværsgrensen gjelder i skolen
- Vil fjerne ordens- og oppførselskarakteren
- Vil åpne for flere valgfag gjennom hele skoleløpet, og at skoler selv skal få opprette valgfag
- Vil sette krav til at spesialundervisning og planlegging av spesialundervisning gjøres av lærere med kompetanse innen spesialpedagogikk
- Vil ha flere helsesykepleiere, skolepsykologer og miljøterapeuter inn i skolehelsetjenesten
- Vil jobbe for å få til et tettere samarbeid mellom skolehelsetjenesten og kommunenes psykologtjeneste.

- Vil tilby gratis graviditetstester og tester for kjønnssykdommer i skolehelsetjenesten
- Vil at det skal tilrettelegges for økt bruk av Lektor 2-stillinger.
 - A: Vil videreføre separat vurdering i hoved- og sidemål.
 - B: Mener at hoved- og sidemålskarakteren bør slås sammen til en felles karakter.
- Vil kreve at alle lærere skal ha minst 60 studiepoeng i fagene de underviser i, med unntak i fag der praktisk erfaring veier tungt
- Vil ha alderstilpasset seksualitetsundervisning gjennom hele skoleløpet
- Ønsker en eksamensreform og tilbud om alternative gjennomføringsmodeller som for eksempel hjemmeeksamen og mappevurdering
- Vil droppe dagens trekkordning for eksamen, og la eleven selv bestemme hvilke fag de har eksamener i

4.2 Barnehage

Barnehagen er en av samfunnets viktigste sosialiseringsarenaer. For de aller fleste er barnehagen det første møtet med lek, utvikling og læring. Unge Venstre vil ha en barnehage som ser hvert enkelt barn, og som erkjenner at alle barn er forskjellige.

Unge Venstre:

- Mener at bemanningsnormen i barnehagen ikke bør endres til å kreve full bemanning under hele barnehagens åpningstid
- Vil ha flere barnehager med utvidet åpningstid, tilpasset foreldre som ikke jobber dagtid
- Ønsker å kartlegge språklig utvikling og kognitive evner blant barn i barnehagen
- A: Vil innføre to årlige barnehageopptak, slik at også barn født etter 1. september får mulighet til å begynne tidlig i barnehagen
- B: Vil ha løpende barnehageopptak
- Legge til rette for et mangfold av ulike barnehager, både offentlige og private
- Mener at alderstilpasset seksualitetsundervisningen bør starte allerede i barnehagen
- Ønsker å øke andelen mannlige barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere

4.3 Grunnskole

Grunnskolen legger grunnlaget for læring og mestring resten av livet. Det er her vi lærer å lese, skrive, regne og sosiale ferdigheter.

Unge Venstre:

- Vil ikke innføre heldagsskole
- Ønsker ikke karakterer i barneskolen
- Vil at sidemålsundervisningen starter i tredje klasse

- Vil at fremmedspråksundervisningen starter i femte klasse
- Vil jobbe for at skolene skal tilby undervisning i flere fremmedspråk

4.4 Studieforberedende

Videregående skole er det viktigste springbrettet på veien fra ungdom til voksen. Som avgangselev skal en være rustet for arbeidslivet eller videre studier. Dette må systemet i videregående skole reflektere. Unge Venstre vil ha en skolehverdag hvor eleven selv får bestemme hva som er relevant for sin egen fremtid.

Unge Venstre:

- A: Ønsker at studiespesialiserende linjer i videregående skole skal legges opp etter en studiepoengsmodell. Alle elever må ha norsk, engelsk og matematikk, men utover dette skal man få frihet til å velge fagsammensetningen selv.
- B: Ønsker at studiespesialiserende linjer i videregående skole skal legges opp etter en studiepoengsmodell, hvor hver enkelt elev skal få velge fagsammensetningen selv.
- Vil gi elever i studieforberedende videregående skole mulighet til å oppnå studiekompetanse på to, tre eller fire år ved hjelp av studiepoengmodellen.
- Mener norskfaget på videregående skoler bør deles opp, i likhet med hva man har gjort med matematikk.
- Vil innføre et minstekrav på 35 karakterpoeng fra grunnskolen for opptak til studieforberedende videregående skole,
- Ønsker nasjonalt fritt skolevalg. Alle elever skal være omfattet av en reisetidsgaranti.
- Mener det må være friere tøyler for å opprette særegne valgfag.
- Vil gjøre det enklere å ta opp eksamen også i valgfag som musikk, dans, drama, media, idrett og kunstfag etter endt videregående opplæring.
- Vil fjerne eksamen i vg1.
- Vil bygge flere offentlige elevboliger for elever som går på videregående.
- Mener videregående elever som flytter hjemmefra for å gå på skole skal ha rett til fastlege på både studiestedet og hjemstedet.
- Ønsker å tillate fleksitid i videregående skole.
- Vil opprette en egen rådgiverutdanning
- Vil innføre norsk tegnspråk som et valgfritt språkfag
- Revidere omregningstabeller for internasjonale karakterer

4.5 Yrkesfag

Det norske samfunnet er helt avhengig av kompetente fagarbeidere. I overgangen til en ny grønn økonomi, er det jobbene til fagarbeiderne som blir selve bærebjelkene i fremtidens Norge. Unge Venstre ønsker en yrkesfaglig studieretning med oppdaterte utstyrsparker, tilgjengelige lærlingsplasser og relevante valgfag.

Unge Venstre:

- Mener flere skoler bør tilby vekslingsmodellen. Det må bli lettere å kombinere praktisk arbeid og teori på yrkesfagslinjene, og alle elever må få praktisk erfaring med faget sitt fra første trinn
- Mener at utstyrsparkene ved skolene bør tilsvare utstyret som brukes i arbeidslivet
- Mener det må gjøres mer attraktivt for bedrifter å ta inn lærlinger. Lærlingtilskuddet bør økes og arbeidsgiveravgiften for lærlinger bør fjernes
- Vil at det stilles krav om lærlinger i alle offentlige anbud der det er mulig
- Vil gi alle elever som ikke har fullført fagopplæring et individuelt utformet kompetansebevis. Dette kan hjelpe eleven til å komme i arbeid, på tross av manglende fagbrev
- Vil styrke fagskolene og gjøre det mulig å gå videre fra fagskole og over til høyere utdanningen innenfor den retningen eleven går
- Vil gjennomgå dagens påbyggfag og gjøre endringer som gjør det lettere for yrkesfagelever å få generell studiekompetanse
- Ønsker å endre påbyggåret slik at det blir mindre teoritungt. Dette må imidlertid ikke føre til mer teoretisk undervisning i løpet av de to første årene på yrkesfag
- Vil åpne for muligheten til at elever kan velge å gjennomføre påbyggingsåret over to år.
- Vil at flere fag i høyere utdanning skal være tilgjengelig gjennom Y-veien
- Vil gjøre det lettere å formalisere utdanning som gis i bedrift, og at statlige institusjoner skal legge til rette for at bedrifter kan bruke enkeltemner som en del av sin opplæring
- Vil legge opp til mer hospitering for ungdomsskoleelever til yrkesfag
- Innføre prøveordning med valgfag på yrkesfag
- Vil stille strengere pedagogiske og faglige krav for yrkesfaglærere
- Vil tilby etterutdanning til yrkesfaglærere
- Vil ha flere linjer som gir både yrkesfaglig- og studiekompetanse

4.6 Høyere utdanning

Høyere utdanning handler om å ruste studenter for arbeidslivet. Vel så viktig er dannelse og personlig utvikling. Å utdanne innbyggere kun for dagens behov i arbeidslivet er ikke tilstrekkelig i et langsiktig perspektiv. Utdanningen må innrettes etter behov og ønsker for fremtiden.

Unge Venstre:

- Ønsker en klarere arbeidsdeling mellom universiteter og høyskoler. Fagmiljøene på høyskolene bør spisses, og det skal drives forskning og undervisning på vitenskapelig basis
- Vil gi institusjoner innen høyere utdanning mulighet til å velge egne opptakskrav
- vil gjøre Samordna Opptak mer fleksibelt
- Vil fjerne tilleggspoeng og den ordinær opptakskvoten
- Vil gjøre ordningen med "Students at Risk" permanent, og sørge for at den blir utvidet ved å gi studiestedene økonomiske incentiver
- Vil opprettholde dagens nivå på statlig støtte til langkursene på folkehøgskolene. Støtten til kortkursene bør reduseres
- En større andel av stillingene i academia må være faste stillinger
- Arbeide for kjønnsbalanse blant vitenskapelig ansatte
- Mener all offentlig finansiert forskning skal være tilgjengelig for allmennheten.
- Ønsker at dagens lektorutdanning i større grad skal vektlegge praksis allerede fra starten av utdanningen

4.7 Studiekvalitet og studieinnhold

Alle høyere utdanningsinstitusjoner skal ha god undervisningskvalitet, tilgjengelig pensum og utstrakt bruk av digitale hjelpemidler.

Unge Venstre:

- Vil styrke undervisningen på alle utdannelsesnivåer. Ved ansettelser skal også pedagogiske evner veie tungt
- Vil ha variert undervisning. Praksis bør integreres i alle studieløp der det er mulig og hensiktsmessig
- Ønsker at det skal være en variasjon i eksamensformer. Digitale hjelpemidler skal brukes som eksamensverktøy ved skriftlig eksamen der det er formålstjenlig
- Vil stimulere universiteter og høyskoler til å legge forelesninger og annet undervisningsmaterieell fritt tilgjengelig på nett

4.8 Studentvelferd

Studenter må kunne fokusere på sin faglige fordypning, modning og dannelse. Unge Venstre vil tilrettelegge for heltidsstudenten. Vi ønsker gode velferdsordninger, uavhengig av studiested og utdanningsinstitusjon.

932

933 **Unge Venstre:**

- 934 ○ A: Vil innføre en moderat studieavgift på offentlig utdanning
- 935 ○ B: Vil at høyere utdanning i Norge skal forbli gratis
- 936 ● Vil feste studiestøtten til 1.5 G
- 937 ● Mener studenter må fullføre studieløpet for å få deler av studielånet omgjort til
- 938 fullt stipend
- 939 ● Vil bygge flere studentboliger, spesielt steder med stort behov
- 940 ● Mener studentsamskipnadene skal få støtte av staten til kjøp av eksisterende
- 941 bygg for bruk og ombygging til studentboliger
- 942 ● Vil knytte rådgivningstjenestene i høyere utdanning tettere opp mot NAV

5 Næringsliv og økonomi

Verdier må skapes før de kan fordeles. Et fritt marked og et sterkt privat næringsliv er det beste systemet for å sikre arbeidsplasser og verdiskaping for fremtiden.

Når olje og gass utfases er det avgjørende med et bredere og grønnere næringsliv slik at økonomien får flere ben å stå på. Grønn vekst må skje på klodens premisser. Unge Venstre vil finne en balansegang der store personlige formuer skattes hardere, samtidig som skatter og avgifter på næringslivet senkes.

5.1 Statens rolle

Statens eierskap i norsk næringsliv skal være liten, og statlige reguleringer bør begrenses. Samtidig skal staten sikre en bærekraftig økonomi, arbeidsplasser og velferd for innbyggerne.

Unge Venstre:

- Vil begrense statlig innblanding og eierskap i markedet
- Vil at staten skal selge seg ned i alle selskaper som ikke har direkte betydning for nasjonal sikkerhet, infrastruktur eller naturlige monopoler
- Vil senke handlingsregelen og sikre forsvarlig pengebruk
- Vil gjøre norsk økonomi mindre avhengig av olje og gass
- Vil begrense pengebruken, og senke handlingsregelen til 2,5%
- Vil sikre at Statens pensjonsfond utland (SPU) investeres på en etisk forsvarlig måte

5.2 Skatter og avgifter

Skatter og avgifter verktøy for å omfordele verdier, finansiere velferd og vri næringsliv og folk til å ta miljøvennlige valg. Unge Venstre vil ikke prioritere store skatteletter i årene fremover, med det er fremdeles viktig med et skattetrykk som favoriserer arbeid og sikrer norsk næringslivs konkurransekraft internasjonalt.

Unge Venstre:

- Vil vri skatter og avgifter slik at det lønner seg å være miljøvennlig og straffer seg å forurense
- Vil innføre et mer progressivt skattesystem ved å opprette et nytt skattetrinn for de med høyest inntekt
- Vil innføre nasjonal boligskatt
- Vil innføre en progressiv arveskatt med høyt bunnfradrag
- Vil fjerne rentefradraget
- Vil åpne for at kommuner kan innføre en lokalt tilpasset turistskatt
- Vil avskaffe særskatteordninger som taxfree-ordningen

- Vil jobbe mot skatteparadiser og for rettferdig skattlegging av multinasjonale selskaper
- Vil fjerne ordningen med halv skatt i desember

5.3 Næring og bedrifter

Samfunnet er avhengig av personer som tar stor personlig risiko for å skape verdier og arbeidsplasser. Det skal være lett å gjøre næring ut av sin idé, og vi må legge til rette for at flest mulig lykkes. For å skape et godt næringsliv er vi avhengig av sunn konkurranse i markedet og et sikkerhetsnett som gjør det trygt å satse.

Unge Venstre:

- Vil gi midlertidige skattefritak til små, nyoppstartede gründerbedrifter
- Vil fjerne arbeidsgiveravgiften for gründerbedrifter i en oppstartsfase
- Vil gi gründere, frilansere og selvstendig næringsdrivende den samme retten til sykepenger, permisjon og andre offentlige ytelser
- Vil forenkle regelverket og minske byråkratiet for gründere og selvstendig næringsdrivende
- Vil fjerne forbudet mot søndags- og døgnåpne butikker
- Vil innføre en matkastelov for dagligvarebutikker og vurdere en belønningsordning for bedrifter som oppnår redusert matsvinn
- Vil endre avgiftene så det blir billigere å gi bort enn å kaste mat

5.4 Alkoholpolitikk

Unge Venstre vil føre en kunnskapsbasert alkoholpolitikk. Dagens alkoholpolitikk på er mange områder unødvendig streng og lite fleksibel. Vi vil skape friere rammer for næringslivet og enkeltmennesket.

Unge Venstre:

- Vil fjerne reguleringen av salgstider for alkohol
 - A: Gi kommunene full frihet til å bestemme skjenketider
 - B: Gi utestedene full frihet til å bestemme egne skjenketider
- Vil tillate salg av sterkøl og vin i butikk
- Vil la produsenter selge alkohol fra egne produksjonslokaler
- Vil senke alkoholavgiftene
- Vil åpne for moderat alkoholreklame, slik at f.eks. bryggerier kan reklamere for produkter på sine egne nettsider og alkoholreklame på skjenkesteder
- Vil tillate alkoholkonsum i det offentlige rom
- Vil avvikle monopolet på salg av alkohol over 4,7%
- Vil privatisere Vinmonopolet AS
- Vil senke aldersgrensen for skjenking av alkohol under 22% til 16 år

6 Landbruk og sjømat

Unge Venstre anerkjenner at matproduksjon har stor påvirkning på miljøet, naturen og verden rundt oss. Særlig husdyrproduksjon er en hoveddriver for klimaendringer.

Matproduksjon fører med seg klimagassutslipp, avskoging, vannmangel og vannforurensning, og tap av biologisk mangfold. Unge Venstre vil jobbe for et mer plantebasert kosthold. Vi må endre kostholdet bort fra husdyrprodukter og over til planter og sjømat om vi skal nå klimamål og sikre bærekraftig bruk av våre naturressurser.

6.1 Skatt og tilskudd

Unge Venstre vil stimulere til vekst av bærekraftige matvarer i Norge. Vi vil avskaffe tollvernet og er av prinsipp positive til frihandel med mat.

Unge Venstre:

- Vil avskaffe tollvernet på utenlandske landbruksvarer
- Vil bevilge penger til industriell biomasseproduksjon
- Mener at støtteordningen for tapte husdyr må kreve strengere dokumentasjon
- Vil innføre grunnrenteskatt for havbruksnæringen
- Vil at staten skal investere i forskning på, og utvikling av laboratoriekjøtt.
- Vil senke og vri landbrukssubsidiene over fra animalsk produksjon til plantebasert produksjon
- Vil fjerne konsesjonsplikten, boplikten, driveplikten og odelsloven. Kvoter og produksjonsbegrensninger i landbruket skal avvikles

6.2 Et fremtidsrettet landbruk

Landbruket moderniseres for å sikre bærekraftig matproduksjon i fremtiden. Dette krever nytenking og et skifte fra industriell dyreproduksjon til plantebasert kosthold.

Unge Venstre:

- Vil utforske både industrielt vertikalt landbruk og robotisering av landbruket
- Vil tilrettelegge for økt akvaponi
- Vil gi bønder som i dag driver med dyrehold omstillingsmidler for raskere å omstille seg til plantebasert landbruk.
- Vil støtte urbant landbruk og stimulere til bie- og dyrehold i byer
- Jobber for at kjøttforbruket skal reduseres
- Jobber for et mer plantebasert kosthold, i tråd med kostholdsrådene, og for å redusere klimagassutslipp fra jordbrukssektoren
- Vil legge ned opplysningskontoret for egg og kjøtt og opplysningskontoret for meieriprodukter

- 1065 • Vil at Norge skal bevilge midler til forskning på GMO i et ernærings-,
1066 matssikkerhet- og klimatilpasningsperspektiv
- 1067 • Vil liberalisere GMO-regelverket og harmonisere det i tråd med EUs regelverk
- 1068 • Vil legge til rette for karbonbindende landbrukspraksis. Ved gjødsling skal det
1069 ikke benyttes mineraler som det er stor mangel på, som fosfor
- 1070 • Vil fase ut bruk av soya og raps i fôr i land- og havbruket til fordel for økt bruk av
1071 miljøvennlig fôr som alger, insekter og fiber fra korn
- 1072 • Vil stimulere til at landbruksavfall benyttes i produksjon av biodrivstoff
- 1073 • Vil satse på norske proteinvekster, herunder også som vekstskifte der hvor dette
1074 er hensiktsmessig
- 1075

6.4 Husdyr

Unge Venstre mener dyrevelferden i landbruket må reguleres strengere. Dyr i landbruket fortjener å leve på en måte som ivaretar deres naturlige behov, og trenger plass, aktiviteter og riktig stell av oss mennesker.

Unge Venstre vil:

- 1082 • Vil avskaffe bruken av burhøns til fordel for utegående frittgående høns.
- 1083 • Stille strenge krav til areal og uteareal per husdyr
- 1084 • Vil forbedre levestandarden til dyrene som holdes innendørs og krav om
1085 aktivitetsobjekter og mykt underlag for å forebygge skader hos husdyr
- 1086 • Utarbeide en veileder for fysisk håndtering av husdyr, pålagt alle produsenter
1087 og transportører
- 1088 • Vil utvide bruk av dyrevelferdsmerking.
- 1089 • Vil støtte forskning på mer etiske slaktemetoder
- 1090 • Vil tilrettelegge for mobile slakterier og gårdsslakterier
- 1091 • Forby kjemisk kastrering av gris
- 1092

6.5 Sjømat

Ressursene i havet må utnyttes på en bærekraftig måte som sikrer verdiskapning og økt matproduksjon for en voksende verdensbefolkning. Unge Venstre ser positivt på vekst i havbruksnæringen. Vi vil jobbe internasjonalt for en felles bærekraftig utnyttelse av ressursene i havet, og vil ha strenge krav til dyrevelferd i havbruksnæringen.

Unge Venstre vil:

- 1100 • Vil sikre en bærekraftig utnyttelse av fiskeressursene i havet gjennom
1101 kvotemarkedet
- 1102 • Vil gjøre det enklere for unge fiskere å komme seg inn på kvotemarkedet
- 1103 • Krav om lakselus i oppdrettsnæringen bør balanseres mellom fiskevelferd,
1104 utvikling i havbruksnæringen og hensynet til ville laksebestander
- 1105 • Vil stille strengere krav til dyrevelferden hos rensefisk

- 1106 • Vil videreutvikle trafikklysordningen i havbruksnæringen til å inkludere flere
- 1107 bærekraftsmål når vekst tildeles
- 1108 • Utvide og styrke vernet av nasjonale laksefjorder og -elver
- 1109 • Vil tilrettelegge for nye former for bærekraftig matproduksjon i havet, for
- 1110 eksempel alge- og tare dyrking, og oppdrett av skaldyr og mikroorganismer

7 Arbeidsliv, sosial og velferd

Staten bygges av menneskene som bor i den. For å skape et samfunn som har plass til alle, trenger vi en arbeidspolitikk som gir alle muligheten til å bidra der de kan.

Sosialpolitikken må møte mennesker som sliter med en hjelpende hånd fremfor et dømmende blikk.

Det viktigste vi kan gjøre for å sikre enkeltmennesket frihet i egen hverdag er å sørge for et sikkerhetsnett. Det må være mulig å satse uten å være redd for å feile, og å reise seg hvis en først har snublet

7.1 Inkluderende arbeidsliv

Det skal være en lav terskel for å komme seg inn i arbeidslivet. Å øke sysselsettingsgraden er viktig både av økonomiske grunner og for individets psykiske og fysiske helse.

Unge Venstre:

- Vil innføre et jobbskattefradrag
- Vil sørge for at det er gunstig å jobbe selv om man ikke har mulighet til å jobbe fulltid, ved å blant annet øke muligheten for progressiv uføretrygd
- Vil gjøre det gunstigere å stå i delvis arbeid mens man mottar delvis uføretrygd
- Er positive til anonyme jobbsøknader
- Vil gjøre det lønnsomt for bedrifter å ta inn arbeidstakere som av helsemessige eller sosiale årsaker er lite attraktive arbeidssøkere

7.2 Fleksibelt og trygt arbeidsliv

Flere som i dag står utenfor arbeid må ha mulighet til å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Unge Venstre ønsker et trygt og fleksibelt arbeidsliv, tilpasset teknologiske fremskritt, innovasjon og utvikling.

Unge Venstre:

- Vil innføre en røddagskonto der arbeidstakere kan avklare med arbeidsgiver når de ønsker å benytte seg av sine fridager
- Vil gjøre det lønnsomt for arbeidstakere i offentlig sektor å jobbe så lenge som mulig, ved å la dem kombinere arbeid og å ta ut pensjon
- Ønsker å utrede tiltak som kan øke organiseringsgraden i Norge
- Vil beholde fagforeningsfradraget
- Vil stimulere til feriearbeid og deltidsjobber for ungdom

7.3 Utjevne sosiale forskjeller

Ulikhet skaper utenforskap og hemmer sosial mobilitet. Unge Venstre vil opprettholde en velferdsstat som gjør det mulig å møte veggen uten å lide økonomisk, og som ikke

setter spørsmålstegn ved og mistenkeliggjør mennesker som sliter. Ressursene til NAV skal prioriteres til å hjelpe utsatte mennesker fremfor å etterprøve og kontrollere dem.

Unge Venstre vil:

- Gi førstelinjen i NAV større vedtaksmyndighet
- At etterprøving og kontrollering av trygdemottakere og andre mottakere av sosialhjelp skal reduseres til et absolutt minimum
- Øke den statlige delen av formuesskatt til 0,20% for trinn 1
- Innføre et trinn 2 på den statlige formuesskatten ved formuer over 100 millioner
- Samordne satsene for sykelønn, uføretrygd og AAP
- Ha en differensiert barnetrygd

7.4 Hjelpe utsatte grupper

Unge Venstre mener at en offensiv og rettferdig sosialpolitikk er et premiss for den liberale staten. Reell frihet er ikke mulig uten et sikkerhetsnett som sørger for at et dårlig utgangspunkt ikke står i veien for et godt liv. Ordninger må være målrettet mot de svakeste i samfunnet.

Unge Venstre:

- Vil utvikle Boligsparing for ungdom (BSU), og se på andre løsninger for å gjøre det lettere for unge å komme inn i boligmarkedet
- Vil opprette flere varierte bostedstilbud for hjemløse
- Vil at barnevernet i større grad skal prioritere barnets egne ønsker når det fattes vedtak, og at slektninger og familievenner prioriteres ved omplassering
- Sikre at ny barnevernlov er i tråd med FNs barnekonvensjon
- Vil at barnevernet ansetter flere med variert utdanningsbakgrunn
- Vil styrke sexarbeideres sosiale rettigheter,
- Vil øke barnetillegget for uføre, og sørge for at ingen kommuner kan avkorte sosialhjelpen fra familier som mottar barnetrygd
- Vil styrke støtteordningen for omsorgsgivere for barn som er langvarig syke eller har nedsatt funksjonsevne

7.5 Velferd

Det skal være mulig å satse på seg selv uten å risikere å ende opp i store økonomiske problemer. Samtidig skal offentlige ytelser kun være en sikkerhet. Det finnes mange gode formål å bruke penger på, men velferdsstatens bærekraft må opprettholdes. Vi er nødt til å bruke penger på sosiale tiltak som faktisk sikrer frihet, ikke kun for å tilfredsstille alle samfunnets grupper og politiske partier.

Unge Venstre:

- Vil forenkle regelverket for stønader og støtteordninger
- Vil avskaffe tidligpensjon i privat sektor

- 1194 • Vil heve pensjonsalderen
- 1195 • Vil avvikle avtalefestet pensjon (AFP) i offentlig sektor, og la arbeidsgiver og
- 1196 arbeidstaker selv finansiere egne ordninger med AFP i privat sektor

8 Helse

For å kunne leve trygge og friske liv må alle få den helsehjelpen de trenger. Derfor trenger vi et helhetlig og kompetanserikt helsevesen som ivaretar alle, uavhengig av økonomi, bakgrunn, identitet eller utseende. Det må være enkelt å søke både fysisk og psykisk helsehjelp. Alle skal føle seg tatt på alvor, uavhengig hvilke plager man har.

8.1 Pasient og behandling

Pasienten skal være i sentrum av helsevesenet. Pasienten skal være informert om sine rettigheter og inkluderes i utarbeidelsen av behandlingsplan og behandling. Da trenger vi gode velferdsordninger som sikrer at det aldri skal være et valg mellom å få den helsehjelpen man trenger og økonomisk trygghet.

Unge Venstre:

- Ønsker økt kunnskap i befolkningen om pasientrettigheter
- Mener at det må utarbeides omfattende nasjonale planer for å bekjempe antibiotikaresistens
- Vil åpne for å danne flere kompetansemiljøer og behandlingssteder for kjønnsbekreftende behandling
- Vil at alle som har behov for det, skal få kjønnsbekreftende behandling ut i fra eget ønske og behov
- Ønsker et løft i eldreomsorgen, for å sikre at eldre får gode levevilkår og en stimulerende, fleksibel og givende hverdag
- Vil at alle under 20 år skal ha tilgang til gratis prevensjon
- Vil forbedre tilbudet av PrEP, slik at alle i grupper med særlig høy risiko for HIV kan få tilbud om PrEP
- Livsstilssykdommer
 - A: Mener at staten skal bare delvis dekke behandling av sykdommer mennesker har pådratt seg selv
 - B: Mener at staten skal dekke behandling av livsstilssykdommer
- Mener at det offentlige aldri skal betale for behandling uten dokumentert effekt, og at det må stilles strengere krav til leger når det gjelder bruk og henvisning til slik behandling
- Mener at produkter med påstått legemiddel-effekt, som ikke kan dokumenteres, ikke skal selges på apoteker
- Vil gjøre barnevaksinasjonsprogrammet obligatorisk for alle barn i Norge. Unntak kan gjøres av medisinsk personale

8.2 Helsevesenet

Helsevesenet skal være kompetanserikt og villig til å tilpasse seg den enkeltes behov. Unge Venstre vil jobbe for et mindre byråkratisk helsevesen som møter pasienter med forståelse og integritet.

Unge Venstre:

- Vil styrke det offentlige helsetilbudet, men ønsker også å supplere med private helsetilbud der det er hensiktsmessig
- Ønsker å styrke hjemmetjenesten. Personer som trenger helsetjenester skal kunne bo hjemme så lenge som mulig hvis de ønsker det
- Ønsker flere sykehjemsplasser
- Ønsker at overgangen mellom barne- og voksenorienterte helsetjenester skal blir enklere og tryggere for ungdommer
- Er positive til ny teknologi og teknologiutvikling for å gjøre pasienthverdagen mer brukervennlig, interaktiv og lettere for helsearbeidere
- Ønsker at flere sykehjem blir livsgledehem gjennom den nasjonale sertifiseringsordningen, for å ivareta beboernes psykososiale behov
- Ønsker å styrke kapasiteten og kompetansen i kommunehelsetjenesten
- Vil legge til rette for en ny reform i helsesektoren for å sikre et reelt samarbeid mellom helseinstansene
- Ønsker å styrke samarbeidet mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten
- Gjøre sexolog til en beskyttet tittel, og heve kompetansen om sexologi i psykologtjenesten

8.4 Rusomsorg

Rusavhengighet er et helseproblem, og skal møtes med hjelp fremfor straff. Helsevesenet må ha kompetanse og kapasitet til å ta imot pasienter som ønsker behandling. Behandlingstilbudet må styrkes for å kunne ivareta pasienter med ulike behov.

Unge Venstre:

- Vil innføre heroinassistert behandling
- Vil at tilbudet om legemiddelassistert rehabilitering (LAR) skal styrkes. Utvalget av medikamenter skal utvides og at behandlingen skal styres av legen
- Vil opprette et eget tilpasset tilbud til amfetaminavhengige, og innføre et behandlingstilbud med amfetaminsubstitusjon
- Ønsker flere behandlingsplasser for rusmisbrukere
- Ønsker bedre ettervern for personer som har mottatt behandling
- Vil øke kommunal kompetanse i rushelsetjenesten
- Vil sikre at de som er motivert for det får tilbud om medikamentfri behandling

8.5 Frihet over egen kropp

I et liberalt samfunn skal ikke staten diktere hva du har lov og ikke lov til å gjøre med din egen kropp og eget liv. En må kunne bestemme hva som er det beste for en selv og ta informerte avgjørelser på grunnlag av eget ønske.

Unge Venstre:

- Vil tillate altruistisk og kommersiell surrogati i Norge
- Vil tillate eggdonasjon i Norge
- Vil gjøre assistert befruktning tilgjengelig for alle, uavhengig av om man er i partnerskap eller ikke.
- Vil gi alle tilgang til NIPT og tidlig ultralyd
- Ønsker fri abort fram til uke 18
- Mener at seksuell legning og nasjonalitet skal ikke være grunnlag for utestenging fra bloddonasjon, og at alle vurderes under like helsefaglige premisser
- Vil innføre forbud mot kosmetiske operasjoner og inngrep på interkjønnbarn før fylte 15 år
- Vil innføre et system for organdonasjon der alle er donorer frem til de reserverer seg mot det
- Vil tillate CRISPR for alle med arvelige dødelige sykdommer
- Vil åpne for aktiv dødshjelp, herunder legeassistert selvmord og eutanasi
- Omskjæring
 - A: Vil regulere rituell omskjæring av guttebarn. Inngrepet må foregå under lokalbedøvelse av medisinsk personell
 - B: Vil forby rituell omskjæring av guttebarn under 15

8.6 Psykisk helse

Psykisk helse er en like integrert del av alle mennesker som fysisk helse, og må derfor tas like mye på alvor. Derfor er det også utrolig viktig at vi snakker om psykisk helse og jobber for å fjerne stigmaet og gjøre det enklere og tryggere å søkte hjelp.

Helsevesenet må ha kapasitet til å ta imot folk i alle aldre med ulike behov for hjelp når de trenger den.

Unge Venstre:

- Ønsker å senke terskelen for å søke hjelp og behandling for psykiske utfordringer
- Vil øke kapasiteten i psykiatrien og antall sengeplasser i det psykiske helsevernet. Ventetiden må reduseres
- Vil styrke behandlingstilbudet i barne- og ungdomspsykiatrien (BUP).
- Ønsker oppfølging av personer som har vært i BUP etter fylte 18 år
- Vil øke antall plasser på de nyetablerte omsorgs- og behandlingsinstitusjonene for barn med behov for psykisk helsehjelp og omsorg utenfor hjemmet.

- 1317
- 1318
- 1319
- 1320
- 1321
- 1322
- 1323
- 1324
- 1325
- 1326
- 1327
- Mener at forebygging, behandling og rehabilitering bør skje så nært pasienten som mulig. Psykisk syke har krav på gode tjenester som forsøker å la pasienter ta del i sitt eget nærmiljø
 - Er kritiske til omfattende bruk av tvang i psykisk helsevern og vil gi økt selvbestemmelse og styrke rettssikkerheten til pasienten
 - Alternativer til polititransport ved tvangsinnleggelser bør utvides for å ivareta pasientens integritet
 - Ønsker å innføre et lavterskel behandlingstilbud for pedofile. Tilbudet må være enkelt å finne, anonymt og uten meldeplikt
 - Mener behandling av pedofile skal tas inn i utdanning av psykologer og helse- og sosialarbeidere

9 Asyl, innvandring og integrering

Menneskets frihet bør ikke begrenses til hvor man ble født eller hvilket statsborgerskap man har. Unge Venstre ønsker en verden uten landegrenser. Fri ferdsel over landegrensene er en liberal rettighet, og migrasjon er et gode for verdenssamfunnet.

Migrasjon er et gode, både for migranten og for mottakerlandet. Å kunne forflytte seg til nye land gir økt inntekt, sosial mobilitet og trygghet. Ikke minst gjør migrasjon at flere kan bidra til samfunnet vårt.

Migrasjon har også sine utfordringer, og en vellykket innvandringspolitikk forutsetter en vellykket integreringspolitikk. Skal vi stille strenge krav, må vi også gi gode muligheter.

9.1 Retten til asyl

Norge skal være en trygg havn for mennesker som søker beskyttelse. Unge Venstre kjemper for en human asyl- og flyktningpolitikk. Vi vil at Norge skal ta en større del av ansvaret for de svakeste i verden.

Unge Venstre:

- Vil ta imot det antallet kvoteflyktninger som FNs høykommissær ber Norge om
- Vil arbeide for en tilleggsprotokoll til flyktningskonvensjonen som kan gi klimaflyktninger og internt fordrevne flyktninger opphold på humanitært grunnlag
- Vil jobbe for en felles europeisk fordelingsnøkkel som sikrer en rettferdig fordeling av flyktninger mellom europeiske land
- Vil stanse praksisen med å trekke tilbake flyktningstatus på grunn av endrede forhold i hjemlandet.
- Vil at ingen personer skal tvangsreturneres til land eller områder hvor FN eller anerkjente menneskerettighetsorganisasjoner fraråder retur
- Vil gi oppholdstillatelse til lengeværende barnefamilier, også der det foreligger tvil om identitet

9.2 Bedre rettigheter til migranter

Asyl- og innvandringspolitikken må være rettferdig og ivareta asylsøkernes rettssikkerhet. Unge Venstre vil stå opp for folk på flukt og retten til å søke asyl. I møtet med grov urettferdighet vektlegger vi raushet, solidaritet og medmenneskelighet.

Unge Venstre:

- Vil innføre en reell topartsprosess i Utlendingsnemda (UNE) som sikrer asylsøkere mulighet til kontradiksjon og en muntlig høring
- Vil øke antall timer gratis rettshjelp i asylsaker
- Vil styrke midlene til rettshjelpiltak spesielt rettet mot asylsøkere

- 1369 • Vil forenkle asylprosessen og sikre en mer effektiv saksbehandling av
1370 asylsøknader
- 1371 • Vil innføre en ordning med kjærlighetsvisum som gir norsk-utenlandske par
1372 muligheten til å bo sammen i 12 måneder i Norge
- 1373 • Vil senke inntektskravet for familiegjennforening og fjerne kravet om tidligere
1374 inntekt
- 1375 • Vil gjøre det mulig å få godkjent utdanning fra utlandet ved å fornye eller bygge
1376 videre på utdanningen så den tilfredsstiller kravene i Norge
- 1377 • Vil innføre en foreldelsesfrist for tilbakekall av norsk statsborgerskap
- 1378 • Vil senke kravet til identitet for å kunne få norsk statsborgerskap
- 1379 • Mener at statsborgerskap ikke skal ha språkkrav eller kunnskapstest som
1380 forutsetning
- 1381 • Vil gjennomføre en amnestiordning for papirløse innvandrere der de fikk
1382 behandlet søknaden på nytt
- 1383 • Vil sikre papirløse rett til helsehjelp
- 1384

1385 **9.3 Barn på flukt**

1386 I krig og konflikt er barn spesielt sårbare. Unge Venstre mener at barnets beste alltid
1387 må veie tyngst. Barn er uansett barn, uavhengig av hvor de kommer fra eller landet de
1388 har rømt fra.

1389 **Unge Venstre:**

- 1391 • Vil at barnets beste alltid skal veie tyngst i asylsaker
- 1392 • Vil stanse bruken av midlertidig oppholdstillatelse for barn på flukt
- 1393 • Vil gjeninnføre rimelighetsvilkåret ved vurdering av internflukt
- 1394 • Krever at omsorgsansvaret for barn på flukt flyttes fra UDI til barnevernet
- 1395 • Vil avgrense bruken av dagens aldersvurderingspraksis som i stor grad
1396 kritiseres for å være upresis
- 1397 • Vil ha et forsvarlig maksantall barn per faglig kompetente voksen i mottak og
1398 bofelleskap for enslige mindreårige asylsøkere
- 1399

1400 **9.4 Arbeidsinnvandring**

1401 Arbeidsinnvandring har ført til frihet og velstand for millioner av mennesker. Norsk
1402 næringsliv er avhengig av utenlandsk arbeidskraft. Vil man søke lykken og bidra til
1403 samfunnet, så bør ikke landegrenser utgjøre et hinder. Unge Venstre ønsker fri
1404 arbeidsinnvandring i hele verden.

1405 **Unge Venstre:**

- 1407 • Vil legge til rette for mer arbeidsmigrasjon fra lavinntektsland og land utenfor
1408 EØS-området til Norge
- 1409 • Vil senke lønnskravet som ligger til grunn for innvilgelse av arbeidstillatelse

- 1410 • Vil gjøre det enklere å utveksle arbeidskraft mellom bedrifter og
- 1411 kunnskapsinstitusjoner
- 1412 • Vil gi arbeidsinnvandrere tilstrekkelig informasjon på eget språk om hvilke
- 1413 rettigheter de har krav på i arbeidslivet
- 1414 • Vil gi ureturnerbare asylsøkere arbeidstillatelse
- 1415 • Vil gi arbeidstillatelse til asylsøkere som venter på å få søknad behandlet
- 1416 • Vil gi papirløse arbeidstillatelse etter fem år
- 1417

9.5 Velfungerende integrering

1418 Globale flyktningstrømmer og arbeidsinnvandring påvirkes av krefter utenfor vår

1419 kontroll. Men vi kan selv velge hvordan vi hjelper og inkluderer de som ønsker å ta del i

1420 vårt samfunn. Unge Venstre vil styrke integreringen og fange opp flere som i dag faller

1421 utenfor.

1422

Unge Venstre:

- 1425 • Vil gi alle asylsøkende barn rett til barnehageplass og mulighet til å gå på
- 1426 videregående skole. Dette skal også gjelde med endelig avslag eller som venter
- 1427 på å bli overført til et annet europeisk land
- 1428 • Jobber for en raskere bosetting av flyktninger. Staten bør gi insentiver til
- 1429 kommuner som tar imot mindreårige, funksjonshemmede og andre utsatte
- 1430 grupper slik at de ikke blir sittende på mottak over lengre tid
- 1431 • Vil styrke språkopplæringen for asylsøkere i mottak
- 1432 • Vil tilpasse antall timer med norskopplæring etter ferdighetsnivået til den
- 1433 enkelte
- 1434 • Vil legge til rette for at asylsøkere skal kunne ta videregående opplæring, også
- 1435 om de har videregående utdanning fra hjemlandet som ikke godkjennes i
- 1436 Norge

10 Internasjonalt

Globalisering gjør verden mindre. Gjennom handel, internasjonal politikk og migrasjon knytter globaliseringsprosesser oss stadig tettere sammen. Frihandel har løftet millioner ut av fattigdom. Samtidig ser vi en skjevfordeling av verdens ressurser. Fordelene ved globalisering forutsetter at vi klarer å samarbeide på tvers av landegrenser og opptre i solidaritet med hverandre.

Norge og andre ressurssterke land bør bruke sin posisjon til å bidra til fred, utvikling, bærekraft og velstandsvekst ellers i verden. Dagens konflikter må løses ved hjelp av samarbeid, raushet og et liberalt menneskesyn.

Globale utfordringer krever globale løsninger. Gjennom overnasjonale organisasjoner og et tett europeisk samarbeid kommer vi frem til felles løsninger som hjelper flest mulig. Enkeltstater må ta ansvar og verdenssamfunnet må være raust. Fri ferdsel over landegrensene er en liberal rettighet, og migrasjon er et gode for verdenssamfunnet. Morgendagens utfordringer forhindres gjennom samarbeid.

10.1 Norsk utenrikspolitikk

Målet i norsk utenrikspolitikk skal være frihet, folkerett og suverenitet. Norge skal løfte menneskerettighetene i relevante internasjonale fora og aktivt jobbe for at verden når FNs bærekraftsmål. Norsk utenrikspolitikk skal være transparent, og både Stortinget og offentligheten må få anledning til å debattere viktige utenrikspolitiske saker.

Unge Venstre:

- Ønsker at Norge skal ta en aktiv rolle i å skape en verden uten atomvåpen. Nedrustningen må være gjensidig
- Mener at det er viktig at Norge og Russland har en god dialog og gjensidig forutsigbarhet. Vi ønsker å forsterke folk-til-folk-samarbeidet i nord
- Ønsker en åpen offentlig debatt om norsk militær deltagelse i utlandet. Derfor bør debatten flyttes til Stortingssalen og Den utvidede utenriks og forsvarskomiteen (DUUFK) skal legges ned
- Anerkjenner både Israel og Palestina som selvstendige autonome stater. I likhet med Israel bør Palestina få fullverdig medlemskap i FN
- Ønsker å anerkjenne Vest-Sahara som selvstendig stat

10.2 Internasjonale organer

Internasjonal politikk er i stor grad tuftet på den sterkestes rett. Derfor er det viktig med stabile, velfungerende internasjonale organisasjoner som sikrer regelbaserte fora mellom alle verdens land. Flere internasjonale organer, slik som Verdens handelsorganisasjon, fremstår som lite effektive. Disse organene bør reformeres for å tjene sitt formål.

Unge Venstre:

- Vil søke norsk EU-medlemskap
- Mener at FN bør gjennomgå en demokratireform. Sikkerhetsrådet bør utvides og vetoretten bør fjernes
- Ønsker at FNs menneskerettighetsråd får et utvidet ansvar for arbeidet med menneskerettighetene globalt
- Mener at EU bør reformeres slik at de folkevalgte organene får økt makt. Kommisjonen bør velges av parlamentet
- Mener at EU må stille strengere krav og sanksjoner for å få bukt med svekkelser i medlemslandenes demokratier og rettstat
- Vil styrke Erasmus+-programmet
- Ønsker en demokratisk reform av Verdens handelsorganisasjon. Reformen må blant annet sørge for mer åpenhet og at menneskerettigheter blir sentralt i alle avtaler.

10.3 Bistand og utvikling

Norsk bistandspolitikk skal være med å sikre grunnleggende menneskerettigheter, skape frihet og like muligheter. Økonomisk vekst og det å stoppe klimaendringene skal være sentralt i norsk bistand- og utviklingspolitikk.

Norsk utviklingspolitikk skal bidra til frihet og like muligheter globalt. Bistand skal gi økonomisk vekst, bekjempe klimaendringene, og løfte menneskerettighetene.

Unge Venstre:

- Vil opprettholde målet om at 1 prosent av BNI skal gå til bistand
- Ønsker å konsentrere norsk bistand på færre formål og mottakere.
- Vil stille klimakrav til all langsiktig bistand og utvikle program som «Olje for utvikling»
- Vil i større grad gi direkte støtte til lokale organisasjoner i sør
- Øke støtten for å sikre kvinner og utsatte grupper tilgang til seksuelle og reproduktive rettigheter, muligheten for trygg abort, tilgang til sanitetsprodukter, utdanning og en selvstendig privatøkonomi
- Er positive til økt bruk av kommersielle aktører i utviklingsarbeidet
- Vil slette illegitim u-landsgjeld

10.4 Forsvar

Den liberale staten må evne å beskytte egne innbyggere. Å sende soldater i strid utenlands skal ikke tas lett på, men når en stat begår overgrep mot egen befolkning har det internasjonale samfunnet en plikt til å gripe inn.

Norske sikkerhetsinteresser er best ivaretatt som NATO-medlem. Samtidig er det viktig at vi har et troverdig forsvar. Unge Venstre vil ha en åpen og grundig offentlig debatt om norsk forsvarspolitik. Forsvarspolitikken skal følge faglige råd, og ikke tjene som et distriktpolitisk virkemiddel.

Unge Venstre:

- Ønsker en sovende verneplikt
 - A: Vil avskaffe førstegangstjenesten
 - B: Vil innføre frivillig førstegangstjeneste av mindre størrelse, til fordel for et mer profesjonalisert forsvar.
 - C: Ønsker å avskaffe førstegangstjenesten og erstatte den med et forsvar bestående av profesjonelle soldater.
- Mener at norske styrker som hovedregel kun skal være med i internasjonale operasjoner med FN-mandat
- Vil sidestille kravene til eksport av b-materiell med eksport av a-materiell.
- Mener at Norge ikke skal selge a- og b-materiell til regimer som begår grove brudd på menneskerettighetene eller bruker våpen mot egen befolkning
- Krever sluttbrukererklæring ved salg av norske våpen og våpensystemer
- Vil opprette et felles forpliktende europeisk forsvar